

Pèl & Ploma

Barcelona — Febrer 1902 — Un núm. 1 Pta.

Sumari

TEXT

EN LLUIS BONNIN, per Z.

BOIRES-BAIXES (poemet den Joseph M.ª Roviralta i den Lluís Bonnin), per E. Ors.

FRAGMENTS DE «BOIRES-BAIXES» (poesia), per Joseph M.ª Roviralta.

CONCERTS, per *Milà del Sol*.

DE MIS MONTAÑAS (poesia en castellá), per R. D. Perés.

INVERNAL (poesia), per Apeles Mestres.

SANTIAGO RUSIÑOL EN VALENCIA (en valenciá), per Eduart L. Chavarri.

BIBLIOGRAFÍA.

NOVES & VELLES.

GRAVATS

PORTADA, dibuix per Ll. Bonnin.

IL·LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES (vuit dibuixos), per Ll. Bonnin.

LE ROI DES AULNES, dibuix per Ll. Bonnin.

CLOW, dibuix per Ll. Bonnin.

CAFÉ CONCERT, DE TARDE, dibuix per Ll. Bonnin.

FRIS, per Ll. Bonnin.

EN LLUIS BONNIN, per *ell mateix*.

FRAGMENT MUSICAL de Boires-Baixes.

PIERROT (L'enfant prodigue), dibuix per R. Casas.

EX-LIBRIS (nou dibuixos), per A. de Riquer.

JOIES MODELADES, per en Joseph Llimona, (perteneixen á D. Ll. Guarro).

QUARESMA, dibuix per R. Casas.

A les innumerables preguntes que cada dia se'ns fan apropòsit de la suscripció al **Pèl & Ploma**, devém contestar que el dibuix den Casas i'l cartell, aixís com els fac-símils, *se regalarán tot l'any* a tots els nous suscriptors. Es a dir: fins a primer de Juny vinent. Les suscripcions deuen satisferse per adelantat i'ls suscriptors de fora, poden ferles efectives enviatnos sellos de correu de 5, 10, 15 i 25 céntims.

Pèl & Ploma

PERIÓDIC MENSUAL AM DIBUIXOS

96, PASSEIG DE GRACIA, INTERIOR, BARCELONA

SUSCRIPCIÓ ANYAL:

Barcelona . . . . 10 pessetes.

Espanya . . . . 12 pessetes.

Unió postal . . 12 francs.

Se publicará una vegada cada mes, un número que contindrà al menos 32 planes de text i gravats.

Repartirà gratuítament aquest any á tots els suscriptors, sis fac-símils tirats en colors, per la casa J. Thomas, de Barcelona.

Además del nou cartell anunciador del any 1901-1902, se regalará á cada suscriptor UN DIBUIX ORIGINAL d'en Ramón Casas, quin valor intrínsec supera al preu de suscripció.

Els suscriptors á **Pèl & Ploma**, tindrán dret á una reducció de 50 % al preu de suscripció de la publicació *Affiches imaginaires*, executada per la casa J. Thomas.

PUNTS DE VENDA & SUSCRIPCIÓ:

L'AVENÇ, 20, Ronda Universitat.

VERDAGUER, Rambla del Centro.

DURAN Y BORI, Carrer de Fernando.

A. LÓPEZ (Llibrería Espanyola), Rambla del Centro.

PIAGET, Rambla del Centro.

CASTELLS, Portaferrixa, 16.

FAYANS CATALÁ, Carrer de les Corts, 289.

KIOSKO MODERNO, Plá de la Boquería.

PONS, Carrer de Pelayo, 46, llibrería.

PARIS. — Ed. Sagot, 39 bis, Rue Châteaudun.

NEW-YORK. — Calsina y Salvat; «Carter» building, Corner Eighth Street & Broadway.

Pèl & Ploma

VOL. III

FEBRER 1902

NÚM. 85

En Lluís Bonnin

DE tots els artistes, que un temps fèren parlar a la crítica de Barcelona, potser el mes oblidat avui es en Lluís Bonnin; i no pas perquè s'hagi deixat vencer en una lluita que cada dia s'ens endu mes capdills; i no pas perquè s'hagi adormit com tants, pels arrabals de París, somiant en una *glorieta* feta d'algun que altre retall dels diaris i periòdics de la nostra capital. Nostre amic, d'uns quans anys an aquesta part s'ha anat isolant, degut a son mateix caracter, anant-se retraient mes i mes. Potser s'ha entregat massa an aquell floriment interior, dols a Herodiade; potser que s'ha deixat anar massa en aquets vagamundejars de l'esperit, que duen les vagues inquietuts, les suaus celísties dels jardins pressentits apenas, i les negres *licantropies* dels esperits somniadors. Va sentir, un moment, l'allunyament, l'hora de solitud que'ls grans artistes han sentit, per la vulgaritat que'l volta, i va deixar-se caure voluptuosament en l'opulent trono dels ensomnis, entre'ls tebis coixins de les il·lusions, contemplant en son interior el florall infinit de sos pensaments, assaborint luxuriosament la flaire d'aquet mon intern, tan oblidat, tan silenciós pera molts. Després se va trovar sol del tot, i, endinzat en ell mateix, va deixar passar les amistats, les ocasions de fer-se valdre, la ressó baladrera de la crítica, i res d'aixó desvetllà son esperit; trobant-se com l'extranger de Baudelaire, solitari d'amor i de esperança, i com ell, enamorat boig dels núvols, dels núvols que passen, dels núvols qu'es destrien, que fugen y cauen, a fondrers, en un ponent rosat, quins misteris ignorem. L'etern moviment de la Naturalesa va suspendre'l quietisme moral de la seva ànima, i amb un afany potentíssim va correr a confondres en son tráfec. Allavors va esser quant possessor de la técnica del

cisellat i repujat, i enamorat del gran artiste toscá, va volguer viurer la seva historia, i abandonant un poble que per ell no tenia gaires bons recorts, va recorre les ciutats italianes, que mes ne tenen d'en *Benvenuto Cellini*, i va fer estada allí, ont el gran joieller va ferne, entregat completament a reviure aquell art de l'esculptura delicada; i, adorant l'obra del gran artiste, va trobar momentàniament la pau, en el dols frec dels metalls nobles, i els enfilalls de perles se varen desgranar suaus per ses mans ossoses i delicades.

Recurrent la costa mediterrània, va trobar-se am *Nice*, fent-li l'efecte d'aquelles luxuoses viles de Bagdad i Bassorah, encantades munionis de palaus de marbres, coures i fustes precioses. A Nice reposa are. Aquella vila el va captivar; am el luxo am totes ses manifestacions de vida exterior, am l'esculliment aristocràtic de les Villas i xalets, vorejant una platja que te per fons a tanta flor i a tanta luxuria de tons i un cel i un mar que's fonen en una blavór que s'escampa i encuadra els grocs i vermells i demés virolaments de llum d'un sol meridional.

La vida d'allí, exterior i comunicativa, va sorprendre an aquella ànima tant solitaria, tant endinzada, i l'impenetrable enamorat dels núvols, va sentirse sorprés, per les flors rares, les filles anémiques de les estufes, que somnien quietes, i decoren i embaumen son indret, sense espaiár ses flaires per viles industrials i traficadores. Per aixó ha estat bon temps reclós a Nice, cisellant joiells i decorant els sumptuosos palaus que engarlanden aquella costa. I avui, desensopit de la non-non del mar per ell tant temps vorejat, se disposa a anar envers Alemanya, a recorre els pobles boirosos d'aquelles races germániques, que tanta influencia han tingut en son esperit retret.

L'obra d'en Bonnin, se compón d'un gran nombre de dibuixos que ha escampat per molta part d'Italia, alguns coneguts aquí, altres que ni tant sols ens han visitat. - Ideals dislocacions, barrocs agrupaments de dones, entrellassaments de nusos, entortolligaments incomprensibles de muscles refinats, aquesta es la nota personal d'ell, la que bojament l'entussiasma a

«IL·LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»

PER LL. BONNIN

n'ell i la que nosaltres en ell admirém. Diga qui vulgui que les exageracions aquestes indiquen un desconeixement i un escàs estudi del natural; nosaltres veiem que es al contrari, puig aqueixes exageracions refinades, son degudes a un excés de coneixement i estudi del natural; i fent encara mes analítica nostra tasca no hi veiem en les figures d'en Bonnin, la carencia de cap dels muscles que formen nostre exterior. Lo que hi ha es que com en Bonnin es intensament artiste, més: artiste refinat, ha trobat que la forma humana era massa pesanta, i possessor de la anatomia, i habent-la estudiada fonament, son esperit simplificador ha prescindit de certes alenacions que embrollen la qüestió i ha entés que les figures pera moures en un quadro no necessiten tanta carn; i per aixó ses figures s'han anat idealisant i la plasticitat de la seva obra ha guanyat en simplificació. I per aixó els senyors Patums del art han trobat les mans llargues i els brassos cargolats i s'en han rigut. I el llapis d'en Bonnin els ha cassat la rialla, sense que hi faltés cap de aquells muscolets que fan saboreijar una aleta de colomí sucosa o un *beefsteac* sagnant.

Recordo que una vegada el vaig trobar dibuixant, amb aquella gran calma que'l caracterisa. Feia una figura musculosa de treballador, d'home de pena. La vaig trobar xocant, aquella figura encoixinada de carns, tan estranya que li vaig dir. I era que había transformat l'obra de la naturalesa; li va colocar al clatell uns muscles travessers que feian mes aixoplugada la figura, uns muscles com uns coixins rodons, que ell había vist en tots els animals qu'han de dur grans càrregas. I ben mirat aquella figura, tenia un aire de forsa que embruteix i transforma. I després n'hi vist, d'homes que travessers al clatell duen muscles entrellassats que'ls fan anar el cap endavant, qu'els fa semblar d'una especie diferente.

Avui presentem a n'en Bonnin, en una obra de col·laboració. Dos íntims amics s'han unit per presentar un llibre; dos artistes han treballat junts pera modelar un poema: *Boires-Baixes*. Junts varen comensar a darli forma i de eixa estreta abraçada de companys ha sortit ja formada tota ella.

Les il·lustracions d'en Bonnin son treball

Pèl & Ploma

delicat i complert exemple de dibuix a la ploma. No il-lustren un moment determinat de l'obra, sino un període llarg de la mateixa; no precisen cap personatge, sino que donen lloc a l'imaginació del llegidor a que's crée els heroes enquadrats en els boirosos paisatjes que dibuixen. Tractats a la manera dels moderns dibuixants germànics am son recort al boix alemany antic (prescindint dels claps de tinta del vell boix anglés) donen ben bé l'idea dels moderns treballs a la ploma. De primer s'hi veu en tots ells un plan decoratiu, que senyala a cada figura son lloc, i després els fondos detalladíssims i el seguit de boires, que besen les brancades perdent-se en visions de fades voleiantes, deixant véure en ses esclatxes, be un tros de palau encantat, tal com el crea l'imaginació romántica del heroe del poema; be una llenca d'un paisatge extrany, o un tros de cel nuvolós enreixat per les branques d'uns arbres retorsats. I lo que hi ha que notar més es la síntesis de caràcter que te cada personatge creat per la caricaturesca imaginació del vianant perdut, caricatura ell mateix d'un esperit modern inquiet que no sab ont va ni qui es, que tant aviat se sent guerrer pero guerrer de cuento, príncep de comedia, com senzill caminant, o's troba despullat per la veu de l'esperiencia qu'ell desperta en una dona vella que guarda una masía. An aquí es ont mes s'han compenetrat el dibuixant amb el poeta i ont se sent mes l'estreta de l'abrás ideal qu'ha unit aquets dos artistes. També s'hi nota el domini del dibuix i un refinament del detall qu'es comprén molt en aquella ánima d'artista acostumat a les joies, el linearisme delicat que deixa en la retina el molt contacte am detallades ciselladures i minuciosos repujats. Com a dibuixant queda en Bonnin arreglerat amb els dibuixants imaginatius o de composició de la escola tan oblidada avui i conservada cuasi solsament pels inglesos.

Are empendrá la marxa cap a les ciutats d'Alemanya. L'ambient de dropa severetat, d'austeres linies, les macises coloracions d'aquell art sobri desvetllarán en el fons de la seva ánima, dormides recordanses de passades inquietuds, i la movilitat del seu esperit d'artista trobará un'altre branca ont reposar, al

«IL-LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES» PER LL. BONNIN

peu d'aquells foscos paisatges, en els centres de filosòfiques intel·lectualitats fonamentarà la seva obra, solidarà son esperit i l'amplitud de les nits serenes li durà la dolçíssima pau fecundadora. Nosaltres desde aquí li desitjem fer-

mesa per seguir avant en la seva obra, forsa per durla a cap i la pacienta calma, tan necessària a son esperit, perquè les noves obres siguin dignes filles del llapis que tan suaument ha idealitzat en les *Boires-Baixes*.

Z.

Boires-Baixes

Poema den Joseph M.ª Roviralta i den Lluís Bonnin

CONTEMPLA'l món que't volta, i diga-m si darrera de cada cosa no t'apareix un esperit. La flor, la flor humil te parla del esperit del creador que d'ella'n féu una petita maravella; els estels proclamen l'

esperit que ordena son curs; un esperit de sublimitat se cerneix pel cim de les montanyes; l'esperit de la malinconfia i del desig mormola baix les aigües; i en els homes parlen milions d'esperits. Si s'enfonzen les montanyes, si cau fet pols el món de les estrelles, si les flors se marceixen i moren els homes: ¿qué sobreviu a l'enrunament dels cossos visibles? ¡L'esperit invisible etern! ¡Si tot en aquest món está encantat! ¿Qué dic? Aquest món mateix está encantat: màscara enganyadora, es la forma errant d'un esperit, es un fantasma.

¿Qué es un fantasma, sino un cós aparent, sino un esperit real? Aixís es el món *và, nül, il-lusori*, sense altre realitat que l'esperit de que és l'envolcallament visible. Guàita: assí, allá, arréu, te volta un món de fantasmes; estás assediad, sens parar, per visions, per aparicions. Tot lo que se't mostra no es més que'l reflexe de l'esperit que hi habita; una aparició espectral; el món enter no es altre cosa que una fantasmagoria; al séu darrera s'agita l'esperit. Tu véus esperits.»

(Concepció espiritualista del mon, segons MAX STIRNER. — Tradueix un estat d'auto-emancipació incompleta. El jo, deslliurat ja de la tirania de lo natural, reduït per l'esforç d'aquell, a la categoria d'impotent apariència, resta encara esclau de les cadenes de lo sobrenatural, per ell mateix forjades.)

No al mitjansar el camí de la vida, com l'ombríu bósc de la *Commedia* divinal, sino mes a son comens, perduda entre les boires i'ls somnis del despertar de la joventut,

«LE ROI DES AULNES»

DIBUIX PER LLUIS BONNIN

hi há una terra encantada. Es la terra del goig sense lluita, del repós sense treball. Totes les ànimes escullides hi han pasat bèn a la vora. Les unes, sense volguer escoltar els cantos dolçíssims de sirenes que conviden a entrar-hi, se tapen les orelles i passen de llarg i apressen bravamant sos passos per la dreta vía. Altres entren en el jardí encantat, i en ell pera sempre s'adormen. Altres, un cop a dins, volen eixir-ne i no poden pàs, i's perden pels viarans laberíntics, i, com en els deliris anguniosos, tornen sempre a trovar-se en el llòc d'on n'eren partits. Altres ne surten i, en sent de fora, se passen la mà pel frònt pera esvair el record, com un mal somni. Altres el serveixen piadosament aquest record; i'l cuiden com a flor esquisida i fèble, abrigant-lo de vents i tempestats; i de la encontrada misteriosa sovint pateixen l'anyorament; i bèsen am petóns d'ànima ses imatjes, entre'ls combats del viurer; i a cada tristor i cada posta li resen, a bategades de cór, pregaries d'idolatria secreta; i en les caigudes, en les desfetes, als hivèrns, a les velluries, tornen vers ella, amorosos, sos ulls; i la seguretat del retorn endolceix sos moments últims i aixuga les suórs de la seva agonía; i es per aixó que, en sent morts, els floreix als llavis i els llumena tot el rostre la claror d'un somriurer sereníssim.

De son pàs per aquesta terra encantada, un

«IL·LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»

PER LLUIS BONNIN

poeta i un dibuixant vos porten botí; de sos records n'han teixit un poema.

Es un poema estrany. En ell se fónen lo real i lo ideal, lo intern i lo exterior, la natura i 'ls somnis, l'entusiasme i la ironía.—I es aquest el secret de la seva poderosa veritat.—La vida, quant la mirém amb ulls que saben véurer, se 'ns presenta aixís. Féu-ne la proba. Giréu la vista vers una época llunyana de la vida vostra, en que el temps hagi desvanescut la ubrieguesa de lo actual. I'ls fets històrics se vos presentarán barrejats indistintament amb els somnis de la nit i amb els somnis del dia, les imatjes de les coses, confoses am les velles ilusions, les

«IL-LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»

PER LLUIS BONNIN

accions de la vostra vida amb els referits en les converses o en els llibres llegits allavors.—I un cop en l'escenari de lo pretèrit tan real es una cosa com l'altre; lo més real es lo que viu més intensament en la memoria.

Es un poema trist. Una tragedia. Una dolorosa tragedia... I ni un combat, ni una mort, ni una gota de sang, ni tant sols un dolor d'intensitat aguda.—Si en algun cop les caigudes son violentes, els desenganys pesen massa o la ironia punxa un xic endins, passa una boira, deixa la suavitat d'un petó en el dany, i aquest en resta esmortuït.—Esmortuït pero imborrable.

Un home estrany, de vestits exòtics, d'aire somiador, vingut sens dubte de terres llunyanes, la conta aquesta tragedia, entre mig de la munió atrafegada del pati de la Llotja barcelonina.

El poema comensa. Animes encantades,

presoneres de les boires, canten son anhel de descans i somni:

Dormim,
que dormint se somia.
Jo vull somiar molt!.....

Parlen dels seus somnis, dels sers ideals que'ls acompanyen, dels paisatges de misteri, per ont arroceguen sa desalentada inquietut... Son càntic se bressa en ritmes lènts; les seves veus sonen en música dolcíssima.—I talment aixís, desde l'amagatall d'un alberg, canta la veu d'una nina. També ella sent la inquietut; mes també en la seva ànima el desalent hi ha fèt niu. Sab prou certament que la frisansa, que en son cor li mana estimar, será perduda; que per el lloc aquell els aucells hi passen de llarg, sense volguer deturar-s-hi; que son galán no vindrà en cap temps; que no sentirá jamai els petòns de ningú, i que no més, dut pel vent, acompanyará sa solitud tristíssima, el flaïre indecis de les florides llunyadanes.

«IL·LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»

PER LLUIS BONNIN

Mes per un moment sembla que vagi a trencar-se l'encant, a torbar-se am remors gloriosos d'acció i de vida la inquieta calma de la encontrada misteriosa.—Un home es arriuat en ella, un caminant que ha perdut son camí. Es l'home estrany. Devegades sembla un príncep, o bé un guerrer; altres un poeta; altres un senzill viatjer. Ha sentit la cansó de la noia, i ses estranyes modulacions li han arriuat fins a l'ànima, i en aquesta, avans indecisa, germina poderós un desig, un inmens desig que li encén el cor en flamarades d'incendi; un desig que es al-hora amor puríssim per la amagada cantaire, que's torna a sos ulls encantada primpcesa, presonera en màgic castell, custodiada per guardians fantàstics; i sèt abrusadora de gaubances de carn i de esperit, que li fá ja somiar amb els dies passats al costat de la ben aimada; i anhels de gloria i violentes impulsions de lluita que l'empenyen a combatre, en heroica gesta, amb el monstre paorós que deu guardar captiva la desconeguda donzella.

I la Imaginació, am sòns de clarí, anuncia arriuada la hora del deslliurament als esperits encantats de quins aquell castell es presó. I les il·lusions, les dones del ensomni, armen caval·ler al caminant, qui, posseït de son paper, se disposa a la epopeia. Aquí'l poema s'aixampla, se torna universal. Pero aquella amplitut es una amplitut caricaturesca i aquesta universalitat es tant sols filla de la presunció d'un esperit ridícolament egoista. Amb ales de cera fabricades per la propria imaginació, aquella ànima somiadora, feta de quèntos i rondalles, i enamorada bojament de lo marvellós, prén volada i vola i s'allunya i's perd de vista. La caiguda devé fatal; el xóc am la realitat, inevitable. Aquí, com en les memorables gestes del cavaller de la Manxa, el deliri altera l'apariencia de les coses, fent-les pendrer proporcions sobre natura, i'ls molins de vent se converteixen en gegants, fins que la brutalitat dels acontèixements desfá l'engany, de faisó dolorosa. El palau vist pel vianant es una sen-

zilla masía montanyenca; el monstre que devia guardar-lo es una pobre vella tant sols; el combat per qui'l delirant viatger s'aprestava i pe'l qui la imaginació'l vestia amb esplendent armadura, se torna conversa enfadada, en que les armes son sobrereres; i la donzella encantada quina cansó dolcíssima li havia fet perdre el camí, la bella desconeguda que li tenia robat el cor, la rossa príncepsa de llegenda, que ell, hardidament, somiava deslliurar, es, segons el parlar de la vella, tant sols una pobre malalta.....—I, malgrat aquesta sobtada conculcació de lo ideal per lo real, no cerqueu aquí l'efecte de lo còmic. El violent contrast entre la elevació subjectiva i la objectiva baixesa no fa aquí riurer.... I es que aquest héroe de quènto d'infinides ambicions i somnis teixits am retalls de velles lectures; aquest flamant cavaller, que no lluita con D. Quixot per un ideal altruístic i generós, sino mogut d'un desig egoista, que no per espiritualíssim i refinat deixa de ser epicúric; aquest paladí que no porta al cor nom ni sentiment de Deu ni de patria; aquest viatger a qui les cançons vagament sentimentals aparten de son camí; aquest inconstant que passa, sense terme mig del voler heróic a la desesperació mortal, aquest vensut sense lluita, aquest fèble a qui'l xerrar de una vella detura al comens d'una gesta i li despulla de les armes i li fá tornar enderrera els passos; aquest desequilibrat, d'imaginació folla i sensibilitat femellenca i enteniment tentinejant de dubtes i voler impotent, aquest cavaller, vos dic, es tan fill del nostre temps, tant malalt de les nostres malalties, tant germá nostre, que les espines que'l punxen entren també en les nostres carns, els cops que réb els sentim nosaltres en mig del pit, i nostres cors sagnen també dolorosament per totes les seves ferides.

També'l poeta déu sofrir-les. I per xó — misericordiosament—al desfèr l'encant, no presenta la realitat am nuesa. Com en tot el poema, i com en la mateixa vida (per tot el qui, segons el dir del Profeta inglés, *no's deixa emportar pe'l torrent impetuós i la forsa irresistible de les coses*) els límits entre la realitat i l'ensomni resten indecisos. Un no arriba a esbrinar si la apariència prosaica am que, al

acavar l'encantament de grandesa se presenten les coses als ulls del vianant es lo definitivament objectiu o un encantament més... La vella, qui, parlant en nom de la experiència, desfá l'encant del somiador paladí, es uns cops una pobre dona; altres la mateixa experiència encarnada; després es una mena de poder abstracte, com la ibseniana *Gran Curva*, format pels desenganys de tots el homes, pera aturar els passos dels enganyats nous; mes tart es la realitat mateixa, plena de seny, adoctrinant en sanitoses lliçons de vida als quins s'aparten del veritable camí; pera convertirse després en un monstre, en un aucell negre d'inmenses ales de sombra, que estén la nit a son entorn, que's rabeja trossejant cors i xucla les ilusions de les ánimes, esguardant-les fixament, am mirada sinistra, i tornar després a no ser altre cosa qu'una pobre dona vella. Quant ha parlat ens resta'l dubte punyidor de si en realitat ha desfèr l'engany del viatger, o si, al contrari, es ella la qui l'enganya, amagant-li i fènt-li perdre el camí de la vera realitat... Estrany fragment el parlament de la vella!..... L'istil del poema devé grotescament imitativu. El tó general, am sa monotonía, am sa huida gravetat, am la impertinent repetició de raons, am l'il·lògic continuat pás d'una cosa a l'altre, sembla 'l rondinar amoinós d'una vironera. Mes a voltes estranyament ressurren inflexions amoroses, qu'arriuen en alguns indrets a fèr-se *maternals*; assí criden amb estridència els metalls del sarcasme, i allá la ironía papelloneja lleugerament; certes repeticions fan l'efecte de 'l *ritornel-lo* d'una balada de desesperació i's destaquen de faisó definitivament fatal, com el *Nevermore* de Poe; uns cóps prén l'istil amplitut educadora de gran sermó eloqüent; altres hi domina una pedantesca sequedat didáctica; altres se vesteix am la dolsor insistent i igual de la pluja; devegades se sublima, s'fá grandió, prén volada musical, se modela en estrofes, i sembla, am sa gréu lentitut, com un himne rel·ligiós que, humil i resignadament, cantés, desde son desterro, la caiguda reina Poesía a la prosa de la existencia.

La vella parla: Caminant, passa de llarg!—
La vella parla: Caminant, segueix ton camí!...
—El Caminant el seguirá el seu camí, empor-

tant-se-n com a penyora'l record de la cansó trista; tornarà a correr ciutats, ansiós d'una gloria que no deixarà escapar com altres vegades. Per un instant una auba nova sembla vermellejar a sos ulls. Somia am recullir els dispersos i fer un exèrcit dels caiguts que volen redresar-se.....—Mes ja ha germinat en ell la llevor de la malaltia de la encantada, i la malaltia de la encantada porta la mort.....—Al lluny se deixa sentir un cant de cadencia pausada i marcadíssima, que es la ressó dels més pregons pensaments del Caminant, rebotit per les montanyes altes i que torna sobre d'ell, abrumant-lo de fadiga, duent-li l'aclaparador pressentiment de les hores llargues, de les hores tristes, de les hores de decandiment, del perpetual cap-vespre, sense arribar mai a la nit serena i estrellada .... Torna a ser ell, el débil, el somiador, el fatalment vensut..... Les boires baixen poc a poc de les montanyes. Un vent glassat dú remors de misterioses cavalcades llunyanes. Es ja l'hivern.....—I el vianant sent a fora i a dintre, en lo mes fons de son ànima i en el paisatge encisat que l'envolta que l'Ideal agonitza, i mor, i mor pera sempre i mor am mòrt afrentosa, crucificat, com un Christ, escarnit, plé de ferides, tastant l'aspror del vinagre i de la fel i l'amaror de sentir-se per Deu abandonat, pero tot sol, sense companys de suplici, sense ulls amics que l'esguardin, piadosament en llàgrimes, sense Mare Dolorosa als peus, sense la enfortidora consciencia d'haver consumat divina missió, sense la esperança dolcíssima de ráurer el jorn mateix a la beatífica mansió del Pare.

I també aquí, com en la mort de Christ, prèn part en lo dól la natura tota. No son convulsions, ni fosquedat de cel, ni rojor sagnanta d'estrelles, ni

bramuls de tempestad, ni terratrémols, ni badament esfereidor de tombas, ni daltabaix apocalíptic. Es una silenciosa desolació; es el plorar sense consol d'ànima irremeiablement aclaparada al pès asfixiant de una tristor inmensa. Cel i terra s'omplen de dól. El sortidor sanglota. Se marceixen totes les flors; s'assequen totes les fulles i roden mortes per terra. El vent canta entre els abres com en les tuberies d'un orgue monstruós himne de l'Hivern en la gran comunió blanca de les montanyes vestides de néu.

Més boires; més boires..... La nina presonera, la primpcesa encantada, apareix, tota vestida de blanc. Li ha semblat sentir un bàtrer d'ales prop de sos vidres i surt am la esperança d'un aucell perdut, portat per les boires, qu'ella haguera estimat..... La vella li diu que ha estat tan sols el vent.—En el llóc ont el caminant esfullá una flor, hi naix un abre magnífic pel que passen rápidamente primaveres i més primaveres. Tot vora d'ell es mort: ell sol resta florit. Derrera de les boires canten les flors, els abres, les montanyes. Canta'l sorti-

«CLOWN»

DIBUIX PER LL. BONNIN

«IL-LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»
PER LLUIS BONNIN

BIBLIOTECA
MUNICIPAL
MADRID

«IL·LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES»
PER LLUIS BONNIN

Ayuntamiento de Madrid

dor. Tots els cants se fònen en un desalentat anhel de repòs:

Dormím,
que dormint se somia,
i un té'l que desitja tenir.
Dormím. El dormí'ns es la vida.
Dormím!....
No hi ha com dormir!....

Aquesta es la historia que l'Home Estrany conta en el pati de Llotja. La gent atrafegada no l'escolta i'l deixa sol. No més el Neptú de pedra de la cascata l'acompanya i'l saluda.... Aquesta salutació del vell déu mitològic al febrós caminant de les terres estranyes, mentres la munió'ls abandona, que segurament es tant sols un capritxo del poeta, la veig jo, en aquest instant, prenyada d'al·legòric ensenyament, que voldria que'ls nostres joves no oblidessin pàs, i tenint-lo en compte, els forts i'ls refnats, els artistes de la Natura i'ls artistes de l'Ensomni, els devots de la divina serenitat i'ls amorosos de la sagrada inquietut, els herèus de la gran tradició clàssica i'ls herèus de la gran tradició romàntica, se dessin les mans també i batallessin costat per costat, mentres hi haguessin un enemic comú al quí combàtrer.

Opulentament broden la trama del poema els somnis, les imatges, els colors, les harmonies, els perfums. Criatures de vida ideal, infantades per la imaginació del poeta naixen i viuen i moren entre les músiques de la paraula. Passan les unes en vol, altes, sense aturarse; altres, com a follets, s'esvaeixen tot just aparegudes; aquestes corren i joguineijen pels jardins florits; aquelles, inmòvils com estatuës vos esguarden am fixesa; altres van i venen i desapareixen i tornen a tot lo llarc del poema; n'hi ha que gaire bé ni's destaquen, en un fons de boira; altres uneixen ses mans i harmoniosament dancen, o bé passen en llargues professions, foses ses veus en esparces d'himne; altres son com a glòps de nèu, que adquirissin faccions dolcíssimes i túniques i ales i pujessin al cel en volades angéliques; altres, amagades en presons i castells esquerps, am música d'harpes, deixen sentir amoroses cansóns; altres sonen clarins de guerra; altres, com las Peris

entremaliades, vos prenen sobtant-vos i vos fan presonera l'ànima, entre un ressonar de riurers argentins..... L'Abre de la Poesía, d'arrels es-teses per tota la terra; les ànimes encantades, presoneres de les boires que cerquen son repòs en els boscos d'abres vells; les ànimes deslliurades, voleiant al infinit; la nina solitaria, esperant uns amors i uns petóns que no vindrán; les petites veus confoses de les flors que canten; la adoració de foc de les roses i la tristor humil de les margarides; les grans volades de aucells blancs, pausats i quiets; una dona de llarga cabellera voleianta, color d'atmetller florit qu'atravessa l'aire, estenent una glassa invisible; les flors totes girant, sos ulls adormidors al caminant perdut i convidant-lo a somiar; aquell aucell blau, tot blau de les tres belles cantades, clavada al cap l'agulla de l'encantament; i la Imaginació, ordenant, com regina imperiosa, l'armament màgic; i la dona vella, raquítica, monstruosa, amb el negre mantell voleiant com ales d'aucell fatídic, am sos ulls estranys, que, a la tortura de les ànimes, s'engrandeixen i s'irisen, estenent la nit a son entorn; i'l cant de les hores tristes avansant, avansant, talment una nuvolada, mentres, esfereides, fugen volant les il·lusions; i'ls abres de brancada trista, guardant, inmòvils, un ideal enderrerrit; i'l sortidor, vèlla de la sòn de les montanyes, resador en veu baixa de les oracions del capvespre..... i les boires, les boires al comens, les boires més tard, les boires a la fi, les boires arrèu, les boires sempre, pentinant-se en els abres, fent onejar les cabelleres blanques, baixant en cavalcades, besant les montanyes i les flors, amagant els camins, guardant els rituals misteriosos d'un culte immens, dant a tots els paisatjes i a tot el poema la poesia dels tons pàlids, fonent en blancor de nebulosa tots aquells mòns encantats. Mòns infinits. Mòns trets per la fantasia del poeta del no rès originari. Miracle constant. Eternal renovació de la maravella genesiaca. El Verb es Creació. Ixen els mòns a la Paraula d'un Déu. Ixen els mòns a la Paraula d'un Poeta.

I quant terminèu la lectura i tanqueu el llibre, resten a dintre vostre, bressant-vos totes les cansons, plorant la veu del salt d'aigua,

embaumant les flors, murmurant els arbres i dansant poc a poc les baixes boires..... I quant vos pregunteu pel símbol, per la ideamare generadora del poema, la cerqueu potser en vá. Tal vegada hi era i ja no hi és. Pot-

ser com an aquella cansó que và fer perdre el camí al viatger estrany *les boires se l'han enduta.....*

Si. Pero..... ¡quina música!....

E. ORS

Fragments de «Boires-Baixes»

Canten les ànimes encantades, presoneres de les boires:

Dormím,
que dormint se somia.
Jo vull somiar molt!...

Dormím:
que'l dormí es lo millor de la vida.
Dormím.
Quin consol!...

Dormím:
que dormint jo puc viurer
allunyat d'aquet món.

Puc volar,
i, volant, puc anar-me-n,
fugint cap enllà
redera del sol.

Puc formar-me palaus ont sols regnin
els sers ideals;
aquells sers qu'acompanyen mos somnis
i que fugen quant ve'l despertar.

Puc anar pels jardins de xiprers,
on tót sempre es trist,
sota'ls núvols gegants que s'empaiten
devant de la nit.

Aquell bosc tan inmens de llores,
qu'acaba allà al lluny,
on l'esprit s'hi confón i s'hi perd
ont tot es quietut.

Vull correr per camps de primavera,
tots pléns de lliris blancs,

veient damunt la nit estesa
am son tó de verd clà que's va apagant.

Seguir la nit eterna en sa carrera
corrent camps a través
sempre endavant!...

Tot s'en va anant darrera d'ella,
tot... tot s'en va anant!...

Dormím:
que dormint se somia
i un té'l que desitja tenir.

Dormím,
que'l dormí ens es la vida...
No hi ha com dormir!

Canten les flors. Les roses:

De tèmps reposém.
Sóm verges somnioses.
Somíem el sol i les papellones.
Esperém l'hivern.

Semblém encensers
d'altars sense imatges...
Encensém l'amor
que'ns té abandonades.

Som llánties enceses
de flames inmóvils...
Morim de passió
sense ser compreses.

Sòm grans ulls oberts,
Verges encantades.
Fá tèmps esperém
el ser deslliurades.

Canta la noia:

El cél es plè d'estrelletes.
 Son còrs qu'han emprès el vòl.
 Les flors canten amoretes...
 Cantèu, cantèu mes floretes;
 el meu cor restará sól.

Moriré sense estimá
 quant tot em parla de amor,
 El meu galán no vindrá!
 No'm sentiré sos petons...

El meu galán no vindrá!...
 Bè prou que m'ho diu el còr!

Els aucells passen correns,
 sens volguer fèr niu aquí!
 Adeu visions d'altre temps
 que m'haurieu fet felís!...

No hi púc pensá en l'estimá.
 L'istiu ja'm fuig cap enllá...

El vènt em porta perfúms
 de florides de molt lluny...

Parla la Imaginació:

Esperits encantats,
 presoners d'aquèt castell,
 fades i ondines.

Veniu.

La hora de deslliuransa ha tornat.
 Un nou paladí vol tantejar la lluita.
 Un nou cor s'ofereix pera esfumar les boires.

Il·lusions, dones del somnis:
 armèu-lo cavaller.
 Forgèu-n-hi l'armadura
 dels mes preuats argents.
 De l'or mes fi de vostres joies recatades
 fèu-n-hi'l casco lluent.
 De pedres irisides
 brodèu-n-hi ample mantell.

Forgèu al foc de vostres còrs la espasa.
 Trempèu-la a l'aigua del sortidò encantat.
 Qu'esdevinga invencible'l que la brandi,
 que dongui forsa al brás i'l pit aixampli.

**L'eco dels pensaments del
caminant canta aixís:**

Les hores tristes s'acosten.
 Prou que'n sento la remòr!
 Les hores tristes s'acosten.
 Prou que'n sento'l pés al còr!

Les hores blanques s'escapen...
 Com voleien per l'espai!
 Les hores blanques s'escapen;
 fugen per no tornar mai!...

Volades d'ilusions,
 volades d'aucells blancs,
 volades que passèu pel meu devant...

Perdent-vos allá al lluny,
 del horitzó, esfumades...
 Semblèu recòrds d'amor,
 hores de joventut
 qu'us escapèu de mí
 batènt les ales...

Ja se'ls en va la frescor
 a les dónes dels meus somnis...
 Ja'ls surten els cabells blancs
 a les cabelleres rosses.

Els colors van esblaimant-se
 i 's queden els boscos sols,
 tot sols!...

Canten els abres:

Es l'hivern!
 Son les boires que s'atancen
 i'ns duen el descans.
 Reposém!
 Es l'hivern que'ns amortalla.
 La tasca s'ha acavat...

Recullím noves forces
 per quan tornin els dies a ser llargs,
 allavors nova sava, vida nova
 la soca'ns omplirà.

Es l'hivern!
 Son les boires que s'acosten
 Reposém!

Tornen a cantar els esperits de la poesia, presoners encantats de les boires:

Dormím,
que dormint se somia,
i un té'l que desitja tenir.
Dormím. El dormí'ns es la vida.
Dormím...
No hi ha com dormir!...

JOSEPH M.ª ROVIRALTA

«IL-LUSTRACIONS DE BOIRES-BAIXES» PER LL. BONNIN

Concerts

EXQUISITS han sigut, els programes dels concerts que'l mestre Colonne ha dirigit en el Teatre del Liceo.

Ab el preludi del tercer acte dels *Mestres cantors* comensava son primer concert, seguintli la bulliciosa escena dels balls dels aprendents i entrada i marxa dels mestres, la pàgina mes original i descriptiva que hagi sortit de la ploma de Ricart Wagner; en ella hi ha condensada tota la flaire, tot l'esperit del mestres cantors, i ha sigut mes incompresa pels directors d'orquestra; tot aquell bullici de carrer, tota aquella vida i animació, tan ben descrites per en Wagner, han passat desaparebudes per la major part dels mestres-directors; i al concertar-la i dirigir-la s'han trobat solzament en una orquestra i no han sapigut veure aquell bell desordre que regna en els carrers de Nuremberga al sentirne'ls clarins anunciant l'entrada dels mestres que han de escullir el poeta que s'ha d'endú la flor mes bella d'aquella

festa, la blanca Eva. El mestre Colonne que tan magníficament dirigí el somni d'*Hans-Sachs*

«CAFÉ CONCERT, DE TARDE»

DIBUIX PER LL. BONNIN

ha sigut un de tants que han descuidat dita escena i principalment el *valç* que fou dirigit ab excesiva moderació tan oposada al esbojarrat ballar del poble en jorns tant alegres com el de la festa dels poetes en Nuremberga.

La sinfonia fantástica de'n Berlioz omplia la segona part. Hem tingut ocasió d'admirar a n'en Berlioz, mes no pas component; ell es l'únic poeta de la Música, ell ha cantat en prosa sublim les grandeses d'aqueix art; al llegir l'estudi i descripció que de les Sinfonies de Beethoven ha fet, no pot menos d'admirarsel i reconéixeli un talent privilegiat, puig ell es el

mestre Colonne doná a les mateixes; totes foren suaument interpretades sobressortint *l'infant s'adorm* que'ns captivá de debó.

La sexta sinfonia *pastoral*, l'obra predilecta del geni de Bonn, fou la que pitjor interpretació obtingué, mes no creiem tingui culpa el mestre Colonne, puig escasejant els ensaigos no es possible interpretar com es degut una obra clarament complicada; en cambi els fragments de les melopees de l'Arlesiana foren interpretats magníficament per la intel·ligenta batuta de dit mestre, el Preludi, l'*intermezzo*, la Farandola, es a dir, tots foren dirigits exquisi-

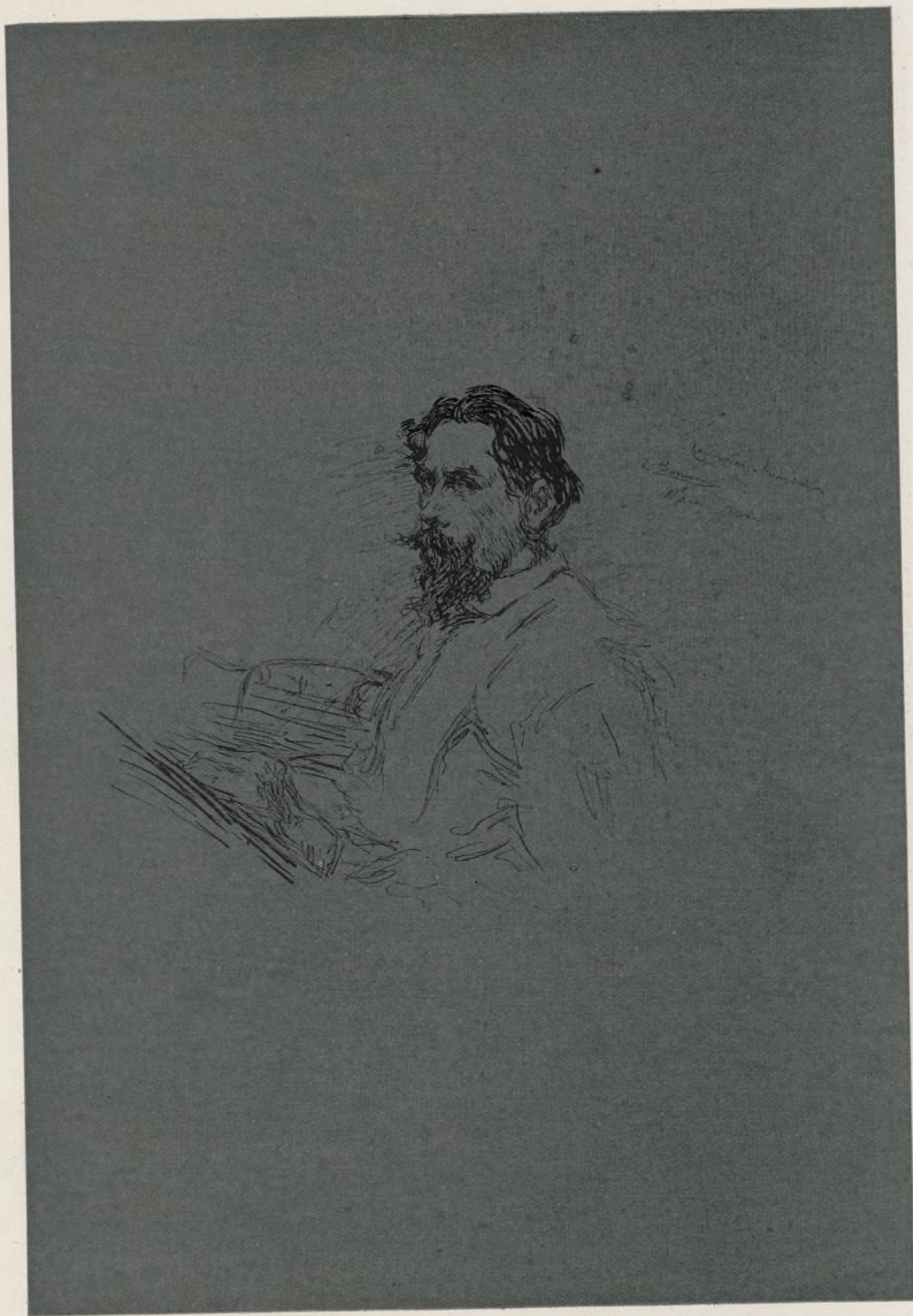
«FRIS»

PER LL. BONNIN

que'ns va fer veure ab sa clara inteligencia i potent fantasia les bel·leses qu'enclouen aqueixes sinfonies i que sense ell restarien amagades; mes al agafá la ploma per escriure en el pentágrama, s'estrellava completament essent rara la vegada qu'ha sortit afortunat. No sabem comprendre com el captiva tant aqueixa sinfonia an el mestre Colonne, puig a nosaltres ens arriba a posar en un irresistible estat d'enervament. Per sort, i per asserenarnos un xic, seguien les escenes de nens (*Kinderscenen*) de Schumann; el descriure aqueixos delicats divagaments de l'imaginació del músic al contemplar els jocs de la canalla mereixerien capítol apart, com també totes les alabances qu'envers l'interpretació justíssima qu'el

dament pel mestre Colonne, mes la que mes ens captivá fou l'*Intermezzo* (*Minuet*) que's la vegada que l'hem sentit millor. Nosaltres que no creiem en la batuta fanfarrona i exagerada de'n Colonne, al dirigir la Fantástica i sobretot la *marche hongroise*, ens encanta quant dirigeix ab la sencillesa delicada que va dirigir les escenes de l'infancia, de Schumann i L'Arlesiana, de Bizet; i es que en l'art de dirigir l'orquestra no está encadenat a regles, i campejant l'ingeni ab llibertat, aqueixa mateixa l'exposa més al perill de traspasá les lleis del bon gust, i el dirigir hermosament una composició requereix dots i coneixement i gust excel·lents, que nosaltres reconeixem al mestre Colonne. — MILÁ DEL SOL.

«EN LLUIS BONNIN», PER ELL MATEIX

Del poema sinfónico "Boires Baïres"

Fragment, naixement de les boires.

Granados

Am molta pama y ambient poètic

Reducció
per Piano

ppp

«FRAGMENT», PER E. GRANADOS

De mis montañas

(Esta composición forma parte de un libro inédito)

I

¿Conoces el azul de esas montañas
que desde niño en la retina llevo
y que en formas fantásticas evoco
al cerrarme los párpados el sueño?

Si como yo tan bien lo conocieras
como yo lo amarías, y ese cerco
que mis montañas forman, como el borde
de una cuna querida, el pensamiento

se aprisionara en cariñoso abrazo
para hacerte sentir que el Universo
puede caber muy bien en el recinto
del valle que queremos.

II

¡Oh! ¡Qué amores secretos
los de los altos montes catalanes!
Se embozan en la niebla
para mejor amarse:
se echan la blanca toca de la nieve
y se besan de lejos... Por los aires
pasan temblando los ingentes besos...
y la niebla se abre...

y la nieve se funde á su contacto...
y sonríen los montes catalanes.

Montserrat, ese grupo
de fantasmas de piedra, austero y grave,
exhala como aroma
sus leyendas y cantos monacales;
San Lorenzo del Munt, un olvidado,
de quien la gloria el nombre apenas sabe,
le cuenta sus misterios
al lejano Montseny, el venerable,
y todos se comprenden
en su áspero lenguaje
y alzan la frente con afán buscando
la frente de otros seres semejantes
que vivan en la altura,
que reinen desde allí sobre los valles.

¡Oh! ¡Con qué amor reciben en el cierzo
del Canigó mensajes,
del hermano francés que les entiende
en su mismo lenguaje!
Los montes catalanes le saludan,
y por encima de él, allá en los aires,
buscan que el horizonte luminoso
de Europa, madre de la luz, les hable.

R. D. PERÉS

Invernal

Cel gris, cor gris; tot gris sens fi,
gris al entorn, gris dins de mi,
pensaments grisos!
Hivern del món, hivern del cor!
Ni un arbre vert, ni un brot en flor,
horizonts llargs fatalment grisos.

Cel gris, cel trist, cel nuvolós!
Ahir perdut, demà boyrós,
dol y anyoransa!

Tot esfullat, tot fret, tot mort!...
Una flor seca per recort,
un floch de neu per esperansa!

Oh Raig de Sol, raig xardorós,
raig palpitant y esplendorós,
visió qu'adorno,
enigma d'or, ¿t'ha mort l'Hivern?
Jo't veyia bell y't creya etern!...
¡Oh Raig de Sol, y com t'anyoro!

APELES MESTRES

«PIERROT», (L'ENFANT PRODIGE)
DIBUJ PER R. CASAS

Santiago Rusiñol en Valencia

DE bona gana voldria yo que les línies presents pogueren dir-se «Memories d'un cicerone.» I estic segur que'ls lectors de *Pèl & Ploma* tindrien gran plaer en llegir les impresions de la naturalesa valenciana en l'esperit d'un artista com conec pòcs. Pero no podria dir yo tot lo que vullc, i demane perdó si sòls pose assí alguns recorts que tal vegá no tinguen mes interés que'l purament anecdòtic.

Rusiñol mos va caure en Valencia com plogut del cél; i la seua poderosa voluntat de poeta, d'artista verdader, fou un raig de llum fecond, un esbatussó elèctric que mos feu pegar un pas en la vida nostra, apressa i casi contra voluntat.

Perque han de saber els lectors, que en la meua terra domina per tot una sabiduria popular que pot resumir-se en el dicho aquell: «el que bé estiga que no's moga.» I assí estem tan bé, que no necessitem emocions, sentiments, ni art, ni somogudes de l'ànima.

En Valencia alena un ambient de dolsa peresa, de mandra suau, mareig de llum, com si la claror d'este sol que penetra hasta'ls rincons mes amagats se'ns puchara al cap convertida en una espèssie d'absenta enlluernadora, somorda, sense visions ni fantasies, pero d'una quietud impositant; no sé si estarem prop del *nirvana* absolut de Schopenhauer (a vòltes pense que sí), pero ben bé estem aprop — ya eus dic yo — de la *galvana* absoluta del primer *filòsofo* que's vullga inventar.

Si Ruskin haguera vixcut assí quant se va donar a *alló de l'estètica* (com dia un botiguer que conec), segur que no ix á llum lo de que l'art es una visió íntima de la naturalesa i que l'artista deu posar totes les enerchies de la seua vida pera descobrir hasta la última manifestació verdadera i característica de cada sér creat. ¡Ay, no! ¡Ruskin, si arriba a viure en-

tre mosatros, pot ser que haguera escrit... rès, o en tot cas, un «epítome» dient que no era precis buscar el caràcter permanent de les coses sino el caràcter mes cómodo; i que tampóc creu mes importants les qualitats primaries de l'objecte (volúmen, configuració, etc.) sino que lo mes important era buscar les qualitats de «móures menos del puesto;» també haguera escrit que lo primer que hi ha que buscar en el paisache, no es el número de realitats i la palpitació de vida que mos pot donar, sino els kilòmetros que's precis correr pera trobar lo

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

dit paisache; o a lo mes, els puestos que ell té pera fer alli una bona paella. Perque si es veritat que,

*una cosa es l'escultura
i un altra l'arquitectura*

com va descobrir molt a consciencia i en gran chuí un sabi oficial de Barcelona, no es menos sért que,

*una cosa es idear
i atra posarse a pintar.*

I es tan hermosa la emossió contemplativa.

Pos bueno; en mich d'esta suavitat de vida caigué Rusiñol com un bólido. I va córrer, estudiar, pintar, mos tragué de la mandra, s'enterá de tot, sen aná deixantmos en la dolsa tristor de la alegría que passa...

Producte de esta visita del'artiste, han segut els quadros que ha realisat emportantse una serie d'impressions orichinals, per tot concepte. La colecció de *calvaris* valencians es notable. Mentres molts no mes veuen en esta terra que'ls esplendors d'una naturalesa plena de llum i de sèrta tranquila voluptuositat, Rusiñol ha volgut penetrar en las emossions mes tendres de la vida, en els aspectes menos ostentosos, pero no menos verdaders, de la poesia popular. A l'hora del crepuscle, quant el sol s'amaga a lo llunt en l'horizont, els «calvaris» dels poblets tenen una misteriosa gravetat: la blancor intensa de les parets, la forta silueta oscura dels sirpresos, el cel transparent, pareix que vessen una ovació humilda, modesta, plena de confiansa: se senten allá baix les ténues vibracions d'una guitarra qu'acompanya pausadament la melodia «llisa», de cant plá, del sego que canta la vida d'un sant, de porta en porta; i s'escoltan les rialles

agudes dels chiquets que chuen, i corren, i boten, com una volá d'aucells.

Lo mal es quant estos aucells s'en puchen cap al artiste, el rodechen, s'amuntonen estirant el coll, s'arremolinen i s'apinyoten, fent desesperar al que inutilment vol posar ordre en aquella nubolá d'ulls inquietos i de cabessetes curioses. Qué d'animacions i de preguntas! Els mes sabis rinyen als que no saben lo que fá *el tio que pinta*, i el pobre artista se veu en grave perill de chafar tres o quatre al alsarse, o de morir aufegat entre aquells crits i aquelles rialles.

Han habut dies terribles pera Rusiñol. Pintant el calvari de Torrente els chiquets arribavan de vegaes a ser una plaga. Este cuadro está fet a les últimes llums del sol que's pon; precisament en la iglesia del calvari en cuestió hi han uns frares que tenen escola: vullc dir que l'hora de pintar era quant tota la chent me-

nuda estaba corrent i chuant en la plasa que forma la entrá del calvari. I no cal dir com apuraben la passencia estos aucells cridaors d'ulls despabilats i nassos no molt lliures de «regadiu.» Recorde que l'artiste hagué de soltar un terux enérchic que fou seguit d'un «*Ave María Puríssima!*» cheneral, per tots els escolans dels frares. Alló no s'acababa may, i cada volta qu'obrí la boca el pintor, els chiquets, figuranse qu'anaba a dir una herechia cridaben a una el consabut «*Ave María Puríssima!* rientse de la grassia, els amoinadors.

Quant el tranvia mos portaba cap a la capital, encara creiem sentir a lo llunt les inquietes veus fresques i plenes de vida cridant en el mateix tó: «*Ave María Puríssima! ¡¡¡Ave María Puríssima!!!...*»

¡Si l'ànima del cuadro es poguera expressar en totes estes còses!

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

Entre accidents aixís, Rusiñol anaba fíjant en els llenços les impresions d'art que el seu esperit sentia en contacte de la naturalesa valenciana. En Sagunto, els ratos de descans s'aprofitaven pera pendre café en el *Centro vitivinícola* (ya ixiará este nom en alguna escena

descriptiva) o pera anar donant vida a *Llibertat*, l'hermosa comedia que ha vist la llum de l'existència en mich de la claror de la meua terra.

Pero este article se fá llarch. Altre día, si la passensia dels lectors no s'ha acabat, sabreu com s'escribí esta páchina que tant admire.

EDUART L. CHAVARRI

Discussions d'art

Als amics I. N. i J. P.

ME diuen que heu discutit asprement, i per coses d'art. — Millor, molt millor pera vosaltres! — Tant de bó en semblant matèria sovintejéssim més! — Viviu i vivim massa encalmats. Cultivém les nostres idees en una quietut de invernacle. Les deixém, no més, arribar fins a algunes ànimes amigues, de quines cap violència han de rébrer... *I, en la pau, el César s'afemellava...*

Ens contentém am la pietat amorosa dels fills de la nostra ment. I caldria, al contrari, deixant de banda paternal egoisme, enviar-los a la guerra, pera que hi triomfessin, si son fòrts, i a nosaltres retornessin vestits de gloria i poder, i si no, morissin, al menys, honrosament, en els camps, am mort ben diferenta de la que els espera si en son cáu resten, cobardament arrupits.

Com! Heu oblidat, per ventura, els antics combats per les idees? No son, les vostres, filles i netes d'aquelles que en aitals lluites sapigueren vencer o morir?... Doncs perquè, quant els clarins sonen, les amagueu esporuguits, en les files dels invàlids? Com consentiu que segueixin duent

aquest viurer de Verges del Senyor, perpetuament en clausura, tractant-se no més am les recloses d'algún convent amic, restant eternament en les mateixes cel·les, o dant voltes infinides per la estretor d'un jardí!...

Massa sense esforços voléu fruir de la victòria! Massa prestament vos entregueu al repós. — El repós, aquí a la terra, no deu ser més qu'un descans entre dugues batalles. — Cal que talment els antics Cavallers, fins a les nits, tot dormint, gardeu la espasa ben a la vora. I encara no dormir gaire.

«La nit no es feta per dormir, com diuen els dormidors mundans: (es el poeta de *La Adoració dels Pastors* qui vos parla) la nit es per vetllar i per contemplar a qui le ha feta...» Sí! Vetlleu a tota hora! Vetlleu am l'ansietat arrelada a l'esperit!

Escoltéu, escoltéu també'l dir del gran Ruskin: «Guardéu-vos de que vostre repós s'assembli a la inmovilitat de les pedres. Mentres son associades per les aigües del torrent o ferides pel llamp conserven sa magestat. Mes, quant s'esquieitada la corrent d'aigua o la tempesta s'ha desfet, dei-

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

xen que la molsa les cobreixi i ben aviat resten sepultades sota'l llot...» Oh! Si, es precis pera conservar la magestat, vingan torrentades i llamps i vents i tempestes!...

Fruició d'inconmovible serenitat? *Pax in luce...*? Un altre día, germà! No pas avui... Primer Madona la Mòrt am son gelat petó ha de besar-nos! — I encara!

En tant

la lluita es ben incerta...
Companys, companys, alerta!

Alerta!

I, tot fent centinella, pera no adormir-vos, discutiu sovint entre vosaltres. Que la impietosa oposició dels vostres dirs soni am remors de combat. Que ventades de tempesta remoguin l'encalmament de vostra atmósfera interior. Que, a les escomeses violentes trontolli tot l'edifici de les idees vostres. I que després, un cop sols, entre els nirvis revoltats, la Sagrada Inquietut sia am vosaltres.

E. O.

Bibliografia

EL MERCURE DE FRANCE ens ha enviat una de sas últimas publicacions, el llibre de l'Adrien Mithouard, titulat *Tourment de l'Unité*. L'idea fonamental de l'obra, com se desprén de son titol, es el torment qu' experimenta l'home

quan pretén traduir, per medi de paraules, música, ulls, colors o masses, el profund sentiment d'inexpressable, d'indifinible unitat qu'observa desde'l foraminifer fins als mons que roden per l'espai.

Aquest torment serveix de pretext, pera exposar una

munió d'ingenioses teoríes sobre art i filosofia, ab una serie de molt ben diluïts capítols.

Com a exemples del torment de l'unitat, estudia detingudament les obres d'en Puvis de Chavannes, Rodin, Verlaine, Carriere, Cesar Franck, un pasclià l'Ernest Hello, i'l caràcter

de Sant Francesch d'Asís. Per en Mithouard, l'obra d'art no es mes que aquesta tendència de l'home sens l'unitat Suprema, quelcom semblant a una frase que no recordo a qui pertany: tot tendeix a son orígen.

«L'art es com una epopeya hipercientífica. L'obra d'art es una notació matemàtica, tan inconscient, com la geometria per medi de la qual les abelles construeixen llurs alveols. L'obra, que consisteix en una tendència està tota ella atravesada de passat i esdevenir: es plena de tot lo que no es. L'obra's nega á si mateixa per afirmar-se el mon.»

L'obra d'en Mithouard — es l'obra d'un ferm esteta — acaba ab una *Divagation de Salomé*, molt original.

HEM LLEGIT SONNICA LA CORTESANA del brillant escriptor valencià señor Blasco Ibañez. *Sonnica la cortesana* mes que novela es un tribut, una contribució a la corrent, a la boga qu'han obtingut les noveles d'assumptos antics. En *Sonnica* que no mes se remonta a la destrucció de Sagunte — tres segles avans l'era vulgar — l'autor descriu per medi d'una fluixa trama novelesca lo que Tito Livi conta magistralment en son llatí concís i escultural. En Blasco Ibañez segueix totes les receptes del cas: hi tenim la dona grega guapa i cortesana de sempre, les Panatenees, —

«DIBUIX» PER A. DE RIQUER

«DIBUIX» PER A. DE RIQUER

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

interminables apesar de que estant escrits ab aquell estil del autor de la *Barraca*. No es tan sencill fer una *Sonnica* com una *Flor de Mayo* i encare que *Salambôo Byzanze*, *Aphrodite* i *Ione* hagin obtingut un éxit inmens, aixó no vol dir que tothom puga fer lo mateix. Per aquestes obres se necessita un gust depurat qu'en Blasco Ibañez no té i esser un llegidor incansable i estudiós. El mateix excés de dats de *Sonnica* prova qu'en Blasco Ibañez no ho ha estudiat sino per sobre. Desitjém al artístic i brillant Blasco Ibañez que'ns dongui una bona revenja.

REVUE HISPANIQUE. — *Recueil consacré à l'étude des langues, des littératures et de l'histoire des pays castillans, catalans et portugais*. Publicada per R. Foulché-Delbosc. Els quatre últims números d'aquesta revista, formen un volum d'unes 600 planes, en les que van impreses erudits treballs d'investigació i crítica i moltes obres desconegudes. Entre les parts del sumari que mes poden interessar al públic curios, hi han les obres dramàtiques de Juan Caxes, fill del pintor i estucador del Pardo, del palau reial de Madrid i pot ser també de l'Escorial. Del llicenciat Juan Caxes, ben digne de ser conegut com poeta, no se'n sab res de cert; per xo la publicació dels autos esmeradament revisats per Mr. Léo Ronanet,

un aimant de cor, els barbres am sos estranys trajos, ses maneres de menjar, sas costums, el banquet consabut, ab balles rines de Gades, el...

Dit am sinceritat, Blasco Ibañez s'ha excedit, aquells 400 fulls resulten

donan gran interés a n'aquesta part de la *Revue hispanique*, deixant sentat que en Caxes, fou mes que un dramaturg, un exquisit poeta. — Baix un altre ordre d'idées, tenen interés de curiositat, una llarga filera de seguidilles castellanes antigües, entre les que hi han diferents formes d'aquella famosa que diu:

*Galeritas de España,
parad el remo,
para que descanse
mi amado preso.*

En quant a les altres, n'hi han que passen de picaresques i demostren el baix gust ultra-realiste dels esprits que les concretaren. — La crítica del llibre de M. Baudrillart, *Philippe V et la cour de France*, es mes que res, la condensació del personatge de Felip V, feta per el nostre col·laborador M. G. Desdevises du Dezert, segons els treballs de M. Braudillart. D'ella'n surt el net del *Roi Soleil*, com un astre de ben petita magnitud, que com diu M. Desdevises du Dezert, sols comparant-lo amb els seus *prédécesseurs* (que es pera nosaltres una felís errada d'imprenta) pot fer figura de rei.

PRAECO LATINUS, de Philadelfia, en un dels seus últims números i en una de les notes qu'il·lustren el text, diu apropòsit de la paraula *Catalaunus*, lo que segueix:

«Catalaunus, i; populus vetustus, Latinitate inter omnes Romanis proximus, ingenio, industria atque habilitater eliquos antecellens. Lingua sonora a castellanis differunt, perinde ac moribus, sed Castellanis invisibilibus, a quibus

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

graviter premuntur, hinc dissidia ac tumultus, fereque perpetua rerum domesticarum perturbatio.»

No es llarc, pero fa feina.

LI ROSO QUE SAUNON...—Poemes provensals, am la traducció francesa. D'aquet interesant aplec de poesies, ne copiem la que segueix:

ARAGOUN E CATALOUGNO

CANSOUN PÈR LI JO FLOURAU

Au signe En Amado Laguna de Rius,
alcado de Saragouso.

I

En memòri de Don Jaume,
Iéu que siéu de Mount-Pelié,
M'es vengudo uno foulié
De canta, pèr toun reiaume,
Aragoun, un cant novèu!
Li pouèto acó 's nosto glòri,
Coume li pastre es dins lou cèu,
Liuen di lucho e di van tafòri,
Proufèto de lume e de bèu,
Que devinan touto l'istòri!
Subre lis alo d'un blanc aubanèu,
De l'autro man di Pirenèu
Vai-t'en, moun cor, e largo toun abounde
D'amour au grand pople espagnòu
Qu'escounto vùei canta si roussignòu,
Éu que dounè un autre mounde au mounde!

Aragoun e Catalougno,
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò,
Li cor leiau, li frànqui pougno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!

II

Èron nostro vòsti prado,
Èron vostre nòsti plan,
l'a pancaro sèt cènts an!
Lou sòu de vint encountrado
Beguè nòsti sang mescla!
Mai quouro vouguerias d'Espagno
Espousa l'aflat poudèrous,
Noun fuguè jour de malamagno:
De Franço, nautre, fiéu courous,

Garderian la Mediterragno!
En dequé sièr lou noum d'alor douna?
Saven proun coume sian na:
Sian li bessoun de la lumiero abrado,
De l'amour tenen lou canta,
Dóu soulèu tenen la clarta,
E de bèuta nòsti chato soun fado!

Aragoun e Catalougno
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò,
Li cor leiau, li frànqui pougno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!

III

Amas la joio e li fèsto:
Es la chabènço di fort.
Badon li pople dóu Nord
Quouro i biòu, à la batèsto,
Tenès la Mort en respèt.
La fe que viéu, miés qu'uno arengo,
Es clau de l'endevenidou.
Pèr li colo e pèr li valengo
Aparas dins lou terradou
Vòsti vièis us e vosto lengo.
O Lèngo d'O, paraulis encanta,
Saras de touto eternita
Lou beluguié, lou simbèu, l'arc-de-sedo,
Pèr li qu'à soun brès an teta
Lou la cremous de liberta,
Pèr lis avé que crevaran si cledo!

Aragoun e Catalougno,
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!
Li cor leiau, li frànqui pougno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!

IV

Lou vènt de Diéu apasimo.
Li revoulun soun fini.
Perqué noun t'ausèn ferni,
Pirenèu i blànqui cimo?
O Muret, perqué siés mut?
Pèr apara nosto Prouvènço,
Dounères ti mai noble fiéu;
Aragoun, gardan souvenènço,
L'amour d'antan es renadiéu
Dins li cor pur de la jouvènço!

Pèl & Ploma

S'avèn, despièi, escampa li destrau,
De Balaguer e de Mistrau
Li noum au lus subre nòsti bandiero;
Lou verbe d'O canto à nòsti lahut,
Vai treboula jusquo dins l'atahut
L'amo dis àvi qu'an la som darriero!

Aragoun e Catalougno,
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò,
Li cor leiau, li frànqui pugno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!

(D'eici lou cant s'alargo dins lou biais troubadouren.)

V

O poulido Saragouso,
Digno sorre dóu Clapas,
L'òulivié, simbèu de pas,
Sus ti colo roujo pouso,
E siés ciéuta de liberta!
Adounc, cepoun de Catalougno,
Aragounés, que l'estrambord
Fague brusi nòsti zambougno!
Mariden-lei, vuei, nòsti cor,
Li German d'amount fan la trougno!
Larguen, ensèn, noste cant sauvadou;
Que lou Ventour respoundo au Canigou,
E que liuen, liuen, gagno la rampelado!
Dau! li Latin, agroupen-nous, e lèu!
Aragounen, aubouras lou calèu!
Nàutri, menan Guiraudò l'aqueirado!

Aragoun e Catalougno,
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò,
Li cor leiau, li frànqui pugno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò

VI

Vesès-ti la mar latino
Luseja coume un mirau,
Trevado de blànqui nau
Qu'à si velo diamantino
Porton rampau d'òulivié!
Arribon à nosto replico,
Li fiéu d'Itàli e li Rouman,
Li Gregau, li qu'à Salounico
Secuto lou Turc sacamand,
E li Latin dis Americo!

N'i'a de lausié, de flour e de drapèu!
Sus l'aigo blousò es davala lou cèu;
L'auro d'amour coucho li tartarasso;
Parlo lou sang e s'estregnon li man;
Crèmo amoundaut lou grand soulèu rouman;
Bramo, la mar, l'inne de nosto raço!

Aragoun e Catalougno,
Vaqui li man di fraire d'O,
Vaqui Prouvènço e Lengadò,
Li cor leiau, li frànqui pugno!
Aragoun e Catalougno,
Vaqui Prouvènço e Lengadò!

L E BEFFROI (1). — Aquesta revista de la Flandes francesa, publica un article den Philéas Lebesgue, sobre «La conciencia intelectual de la Grecia moderna» en el que explica clarament l'estrany moviment sediciós dels estudiants d'Atenes, al publicarse els sants evangelis en grec *vulgar* o millor dit, corrent. — La Grecia deslliurada tot d'un cop del embrutidor jou dels turcs, encara viu endormiscada en el sol recort de passades grandeses i's fá l'il·lusió de solidificar la seva nacionalitat, eliminant del llenguatge, tot lo que'ls recorda les humiliacions del passat. — Mes quan surgeix un poeta amb un xic de lirisme, no pot emplear mes que la llengua corrent o sigui'l *romaic*, sense datius i roblert de paraules llatines, eslavés, franceses i turques, disfressades de grec.

Els *vulgaristes*, tingueren com eminent defensor, en Jean Psichari, el qui fonda el *Taxidi*, en 1888 provocant un verdader moviment de joves, iniciats a totes les preocupacions estètiques. En un any, foren admirades les obres den Vasilikos, Lambros Porphyras, Malakasi, Palamas, Gryparis, tots ells poètes i d'un dramaturg com en Cambysis i prosistes com Moraitidis, Nirvanas, Vlahoyarmis, Karkavitzas, Pappadiamandis, Ephtaliois i altres.

El *Periodikon mas*, dirigit per en Gerássim Vòcos, volgué continuar l'obra del *Taxidi*, mes fou menos *vulgariste* donant mes espai a la llengua *mitxa*. — Recentment, en Ulitsos Chatzopoulos i en Cambysis, han creat el *Dionysos*,

(1) — Doném á n'aquesta revista de revistes, una importància inacostumada, perquè l'autorisada ploma den Lebesgue, ens inicia en el moviment d'un país interessant, del que l'immensa majoria de nosaltres no'n sab absolutament res.

que reserva amplíssim lloc a les traduccions estrangeres i afecta seguir un camí cosmopolita, sense per xó descuidar l'aclimatació a Grecia, d'una estètica moderna amb reflexos en la llengua. En Kostis Palamas, Petros Vasilikos i en Lambros Porphyras, son tres poetes admirables que donen el seu treball a la jove revista.

En Vasilikos, ha empleat el vers lliure per primera volta, en els seus *Cants de la Solitud* i en *Idilis i Elegies*.

Ademés de les revistes citades, deu recordarse el lloc que'n la nova civilització grega's mereixen les *Panathenees*, que es la millor revista d'art, dirigida per en Cimon Michaelidis, del Pireu.

Per desgracia, el mes decidit de la colla, en Cambysis, acaba de morir, i'l mes enciclopèdic de tots els joves grecs, ha deixat sense el seu poderós concurs, la causa d'aquella terra que deuria resurgir d'entre les runes de tants grans records. Mes si no manquen els homes de talent, no sovinteijs el que'l públic ne fassicas, ni cabal, i's dona'l curios espectacle d'una llengua que vol neixer, en boca dels pensadors i artistes, i a la que neguen l'existencia, aquells que per ella obtindrien un lloc al qu'aspiren per impotents procediments dels temps homes rics. — En Lebesgue acaba el seu article, dient que Grecia tindrà o no tindrà pervindre, segons que la seva conciencia étnica's pugui manifestar seguint els temps i les lleis de la Vida.

NOVA NOVELA DE H. G. WELLS. — Se titula: *Les premiers homes dans la Lune*, i ha sigut editada en francès, per el *Mercure de France*.

Amb aquesta nova obra del ingeniós anglès, ja som ben lluny d'aquells *distingos* que Ciampoli aconsellave a Galileo, cap als anys de 1615. «Poseu una gran reserva en les vostres paraules, car allí aon vos establiu senzillament alguna semblansa entre el globo terrestre i'l de la Lluna, un altre exagerarà i vos sentireu dir que vos suposeu que hi han homes habitant la Lluna i un altre comensarà a discutir com

poden ser descendents d'Adam o eixits de l'arca de Noé, amb altres estravagancies en les que vos no haureu ni tant sols pensat.»

L'autor de *L'Illa del Doctor Moreau*, de *La Guerra dels mons*, de *L'home invisible*, i de *La Màquina d'explorar el temps*, envia els seus heroes a la Lluna, dins d'una esfera de cristall, untada d'una materia... encara insospitada, que té per virtut, suprimir els efectes de la gravetat. Les vicissituds del camí, tenen poc interès, pero la constitució dels *selenites*, ja demostra lo molt que'n Wells té de pensador; impresionat per l'as-

pecte eruptiu de la Lluna i partint de l'organisació de les abelles i les formigues, omple'l mon del nostre satèlit amb uns sers que subjectes a graves conseqüencies d'educació, atavisme i *cirurgia*, sols serveixen pera les funcions que les hi pertoen i pera les que unicament tenen els òrgans. Aixís es que en el cervell, sols deixa la porció que precisament se necessita pera'ls càrrecs que l'hi pertoen.

En fi: «Cada hú, es una unitat perfecta en un mon mecánic.»

L'aristocracia llunática, ben diferent de la que lluí en la vella terra, está formada per els sers cerebrals; sense closca ossosa, el seu desenrotllo, no té límits. — Aquet mon *Edgard-*

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

Poesc, está regit per un dèspota de l'intel·ligència, que's queda admirat quan els personatges inventats per en Wells l'hi expliquen com està arreglada la Terra. L'imprudència dels *terrans*, al explicar les últimes guerres i la transmissió de les notícies de les actuals, treuen als selenites de la calma i tallant les ondes misterioses que mantenen les relacions entre'ls homes i la Terra, els llensen per sempre mes fora de les seves societats, cap a les tenebres eternes...

Com en les altres obres del intel·ligent humorista anglès, la narració es una continua crítica irònica de les nostres costums, dels nostres somnis i dels nostres ideals, deixant al final aquella paorosa sensació de que pugui passar en el pervindre, lo que s'imagina en Wells.

EX-LIBRIS, per A. de Riquer. — *L'ex-libris*, es una flor exòtica entre nosaltres, com tantes altres n'hi han, sobretot si's nudreixen am saó d'intel·ligència. El llibre entre nosaltres, o es una cosa de biblioteca pública, o un trastet per moments perduts que's deixa d'un amic a l'altre, fins que'l que l'ha comprat el perd o se'l queda el bibliòfil cleptomaniac.

Per lo que'n fem dels llibres, amb un nom i rúbrica, el sello del *despatx* o una mena d'eti-

queta de xarop que digui: biblioteca de Don... ja n'hi ha prou. — Mes desde fa uns quants anys, alguns bibliòfils o mers aficionats, han substituït la marca de propietat, per un dibuix mes o menos artístic, que generalment aludeix als gustos que dominen en la biblioteca; d'aquets dibuixos, a Inglaterra, Alemanya, Fransa i fins en aquells Estats Units tant mecanisats... segons nosaltres i tant ávids de

tot... fins d'art, (segons es) se n'han omplert llibres i mes llibres, comentant-los, reproduintlos i contribuint al espendiment de gustos refinats ben compatibles am qual-sevulga estat social, menos amb el d'incultura manifesta.

Entre nosaltres, en Riquer es el qu'ha dibuixat mes *ex-libris* i fora den Triadó, Apeles Mestres, Gener, Torres García, i algún altre, pocs son els artistes que han produït marques de llibre, potser per falta de primera materia. — En aquestes arts secundaries estém tant adelantats en el nostre atrás, que no coneixém ni un sol exemplar de llibre modern il·lustrat

a má, com en altres terres n'hi han biblioteques senceres, donant el pá de casi cada día a artistes de cert valor que aixís no cal que pintin morts ni quadros cristal·lisats en motllos d'èxit. — Pero el día que aixó passi ja sabréem llegir jara tot just comensém les becerolas!

EX LIBRIS

«DIBUIX»

PER A. DE RIQUER

Noves & velles

FINALS & COMENSAMENTS. — Dugues revistes estrangeres, interessants i joves, han deixat de publicarse per falta d'elements

vitals. Es l'una, la *Revue Franco-Allemande*, que la primera, i potser un xic prematurament, va volguer concretar i fer pública l'irresistible

«JOIES MODELLADES PER EN J. LLIMONA»

PERTENEIXEN A D. LL. GUARRO

atracció entre Alemanya i Fransa, atracció que tots els joves il·lustrats d'abdos països reconeixen i que tots els rancis ignorants i gent senyalada, nega i abomina.

L'altra, en apariencia menos lligada am les coses de l'Art era la *Revue de psychologie clinique et Thérapeutique*, que havia publicat interessantíssims estudis sobre les manifestacions de les emocions i sentiments en pintura, reproduint infinitat d'obres degudes totes elles a pintors russos.

Un altre acabament dolorós, es el de la col·lònia artística fundada en un moment de *distracció* per el gran duc de Hesse-Darmstadt, i en la que figuraven eminents pintors, escultors, arquitectes i altres artistes de la jove Alemanya, i especialment el famós decorador Hans Christiansen quin nom ha arribat fins aquí, gracies a les il·lustracions del *Jugend*. Després de haber produhit diferents obres i de realisar una exposició sumament interessant, els set sabis artistes de Darmstadt, han tirat cada hù per el seu cantó, deixant al sogre del Czar cansat de fer de Mecenass, per cert a ben poc preu. Els artistes, ja tornen a tenir protectors i'l gran duc sense artistes que hi vulguen

tractes, se quedarà sol com una óliva.

L'últim final, es el de la famosa casa de Goldoni, establerta per el gran actor Ermete Novelli, a modo de la *maison de Molière*. Encara no sabém si en Novelli s'ha cansat d'hostetjar la memoria de Goldoni, o be si el públic italià ja'n té prou d'aquet famós pare del teatre modern italià.

El *comensament*, es estrany, sobretot pera ser dit en aquet país aon floreixen els amics Benlliures, dictadors de l'Art romà. — Es el cas, que'l govern italià, que fa temps festeja amb el de Fransa, acostumat a tants Fras Angélicos, a tants Ra-

faels, Miquels Angels, Botticellis, Cellinis, Vincis i tots els brots de la gran florida del Renaixement, cansat de ser un país d'art pensa establir una academia artística a París, crean *pensions de Roma*, que naturalment serán gastades a París. L'idea, troba gran resistencia entre'ls grans artistes desconeguts que avui pinten els retratos oficials a Italia, mes confirma l'esperit de volada universal que'ls bons pintors moderns italians, han posat en pràctica.

L'ART I LES CORPORACIONS OFICIALS.—A l'Ajuntament de París, hi ha un home que cobra cada mes, que está encarregat de dirigir l'art municipal. —En previsió del centenari de Victor Hugo, se necessitava un busto del autor dels *Misérables*, pera que'ls nens de les escoles aprenguessin el seu nom, coronant-lo de llores inconscients; el bon home de funcionari, va escriure a n'en Rodin, dient-li que passés per les oficines, pera enterarse d'un assumpto que l'interessava i un cop allí l'hi encarrega el busto desitjat. — L'escultor deixant-ho tot, comensà a modelar l'obra encarregada i un cop llesta envià foto-

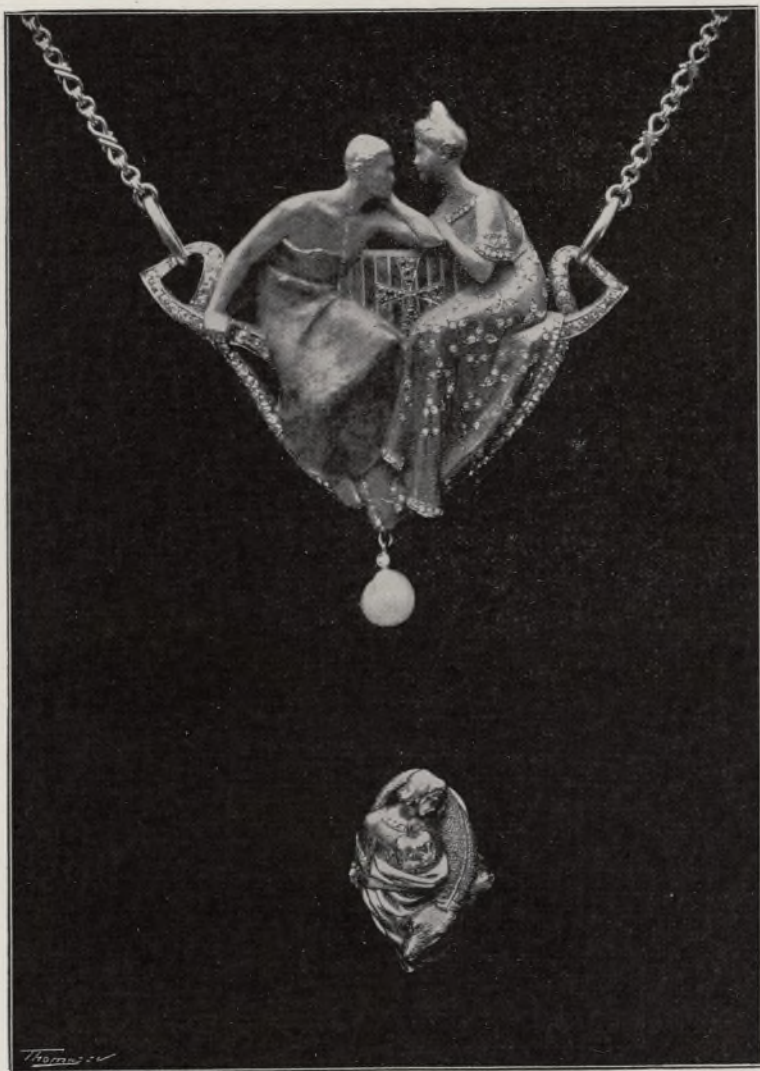
Pèl & Ploma

grafies dels diferents aspectes al arbitre municipal de la Bellesa, i'l mateix dia rebé la següent contesta *textual*: «*de considerar com nul l'encàrrec, perquè s'habie tractat en millors condicions amb un altre escultor...*»

I aixís, com si's tractés d'una aigüera o d'una taula de cafè, els nens de París coronaren un Víctor Hugo expurgat de tot sentiment subversiu, que aixís deu considerar al sentiment artístic, el funcionari que en el municipi de París decideix lo que es bonic i lo que es lleig.

EL LICEO.—La nostra gran ópera, ha decidit carregar la responsabilitat de la presentació escènica, a un director artístic. Aquest càrrec de rodella, que rebrá tots els trets del públic, de l'empresa i de la junta de propietaris, *amén* de l'impossibilitat en que's trobará el favorescut, al intentar innovacions i millores que sense diners, i diners, a doijo, no's poden realisar.

Quan la Junta trobi director artístic, l'hi aconsellém que procuri buscar el medi de fer que'l Liceu sigui un *teatre*, en lloc d'un *Music-Hall* de certes pretensions, am sostre de xacolateria del any seixanta, en el que l'única nota fresca es el verd de les purpurines oxidades.—Parlant seriament, es precis que'l càrrec dat ara am caràcter permanent, sigui la base de les reformes artístiques que necessita el nostre teatre d'ópera, pera posarse a l'alsada de les excessives pretensions que tots l'hi tolerém, com si encara fos un teatre de primer ordre, no tant sols comparat amb els demés de Barcelona, sino amb els qu'estrenen i enlairen les obres artístiques, com

«JOIES MODELLADES PER EN J. LLIMONA»

PERTENEIXEN A D. LL. GUARRO

fan els de Munic, Viena, Berlín i París, per no parlar del escepcional de Bayreuth.

ECHANGES.—M. A. de Riquer, *Freneria*, 5, Barcelone, échange des exemplaires de ses ex-libris avec des œuvres artistiques, similaires, en bon état.

L'ESCUPTOR AMADEU.—En Raimond Casellas ens comunica copia de l'óbit del escultor catalá quines figures de pessebre publicarem en el número de Decembre, en quin document queda establert que'n Ramón Ama-

«QUARESMA»

DIBUIX DEN CASAS

deu nasqué a Barcelona i no a Olot ni a Mataró, com s'ha dit sovint. El document qu'existeix en l'arxiu de la parroquia del Pi, diu aixís:

«Día 16 (Octubre de 1821) sepultura al cos de D. Ramón Amadeu, Académich de la Real de S. Fernando. Casat ab Manela Buxadell, naturals de Barcelona; morí a la edat de 76 anys. Está als Escudellers. Gratis.»

BALL GAVARNI. — El día 12 d'Avril, tindrà lloc a París, una festa artística quin interès consistirà especialment, en l'exactitud dels trajos i de les comparses. Desde'n Gerôme, que presidirà'ls deixebles de la seva academia fins a n'en Guillaume i en Jules Roques, tots reproduiran personatjes de Gavarni.

Obrador Gràfich. Thomas. Barcelona

L'últim, que es director del célebre *Courrier français*, reconstituirà la cort de Lluís Felip, mentres altres artistes realisaràn les célebres sèries del dibuixant tant preuat.

LES CRÍTQUES. — Segons Sainte Benve, son de tres classes ben diferents:

1.ª El judici íntim i secret, que's diu entre amics; un judici d'acord amb el talent de cada hù i per tant, com tot el que's personal, viu, apassionat, espontani, entusiasta o repulsiu; un judici que en molts cassos, deixa ferida. Es el judici de la *predilecció* o de l'*antipatia*.

2.ª El judici just; de reflexió. Com el crític es sol al mon, tampoc es el tipo únic; com hi han altres motllos ademés del que cada hù porta amb ell, hi han altres formes de bellesa a demés de les que adorém. El nostre dever, ens oblige a comprendre aquestes formes, posant de banda el nostre gust, contra-

riant-nos i fins combaten-nos i es precis pera ser just, introduir en el nostre esprit, un cert element contrari. Aixó constitueix el segon judici, reflexiu i ponderat; el judici de cara al públic i el judici equitativament intel·ligent.

3.ª Hi ha ademés un tercer judici, que les circumstancies exteriors ordenen: es un judici modificat, mitigat per raons de valer, consideracions i respectes dignes de ser tinguts en compte. Aquet es el judici de posició, d'indulgencia o d'estima. — (*Le Monde Artiste*).

ELS GRAVATS DEL PRÓXIM NÚMERO, (corresponent al Mars) serán reproduccions de dibuixos inédits i obres pictòriques del artiste francés P. A. Besnard.